

Ülseratif Kolitli Hastalarda Restoratif Proktokolektomi Sonrası Yaşam Kalitesi

QUALITY OF LIFE AFTER RESTORATIVE PROCTOCOLECTOMY IN PATIENTS WITH ULCERATIVE COLITIS

Dr. Cüneyt KAYAALP, Dr. Murat ULAŞ, Dr. Gürel NEŞŞAR
Dr. Cemalettin AYDIN, Dr. Musa AKOĞLU

Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Cerrahisi Kliniği, Ankara

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, ülseratif kolit nedeniyle restoratif proktokolektomi yapılan hastalardaki uzun dönem yaşam kalitesi incelenmektedir.

Durum değerlendirmesi: Ülseratif kolitte tedavinin hedefleri arasında, semptomları kontrol etmek, komplikasyonları önlemek ve hastaları remisyonda tutmak olduğu kadar, onların yaşam kalitelerini artırmak da vardır. Ülkemizde bilindiği kadarı ile bu konuda herhangi bir araştırma yoktur.

Yöntem: 1990-2001 yıllarında ülseratif kolit nedeniyle restoratif proktokolektomi yaptığımız hastalara posta yolu ile bir anket formu gönderildi. Ankette, günlük defekasyon sayısı, inkontinans, hijyenik pet kullanımı, gayta özellikleri, semptomlar, yemek yeme, sosyal hayat, iş hayatı, cinsel yaşam, seyahat ve spor kapasitesi ile ilgili sorular soruldu.

Çıkarımlar: Çalışmaya alınan 44 hastanın 29'u anketi cevapladı (%66). Ortalama takip süresi 42 aydı (4-104 ay). Hastaların günlük defekasyon sayılarında ve preoperatif abdominal şikayetlerinde ameliyat öncesine göre azalmalar vardı ($p<0.001$). Hastaların %75.9'unda mükemmel, %17.2'sinde ise iyi düzeyde gündüz kontinansı vardı. Hastaların %72.4'ü herhangi bir ilaç kullanma ihtiyacı göstermiyordu. Yemek yeme, günlük iş faaliyetleri, sosyal yaşam ve cinsel yaşantılarında ameliyattan sonra olumlu değişiklikler olduğu gözlemlendi. Çoğu hastada yaşanan (%96) ameliyat öncesi seyahat etme zorluğu, ameliyat sonrası dönemde önemli ölçüde azaldı (%21.5) ($p<0.001$). Spor aktivitelerinde de anlamlı düzeyde artışlar gözlemlendi (%25.9'a karşı %65.5, $p=0.01$).

Sonuçlar: Restoratif proktokolektomi, cerrahi tedavi endikasyonu olan hastalarda, defekasyon sayısını ve semptomları azaltarak, yemek yeme, günlük yaşam ve sosyal aktivite kapasitesini artırarak, seyahat, spor ve cinsel yaşamda düzelmeler sağlayarak yaşam kalitesini artırmaktadır.

Anahtar kelimeler: ülseratif kolit, restoratif proktokolektomi, yaşam kalitesi

SUMMARY

The aim of this study is to evaluate the issue of long-term quality of life after restorative proctocolectomy in patients with ulcerative colitis. A questionnaire was sent to the patients who had restorative proctocolectomy between 1990 and 2001 for ulcerative colitis. The questions covered stool frequency, incontinence, usage of hygienic pads, stool characteristics, symptoms, eating, social, working and sexual life, sport and travelling activities. Twenty nine of the 44 patients (66%) replied. Mean follow-up was 42 months (ranging from 4 to 104 months). Stool frequency and abdominal symptoms decreased after the operation ($p<0.001$). Perfect and good day-time continence were 75.9% and 17.2%, respectively. Seventy-two percent of the patients did not require any medication. Eating, daily working activities, social and sexual life of the patients improved after the operation. Difficulty in travelling a very common complaint (96%) was relieved in most patients (21.5%, $p<0.001$). Sporting activities improved significantly in the postoperative period (25.9% vs 65.5%, $p=0.01$). Restorative proctocolectomy in patients with surgical indication for ulcerative colitis restored the quality of life by decreasing stool frequency and symptoms alongside increased eating, working, sexual, social, travelling and sporting activities.

Key Words: ulcerative colitis, restorative proctocolectomy, quality of life

Ülseratif kolit remisyon ve relaps atakları ile seyreden, bazen ciddi komplikasyonlar ile hastaların yaşamını tehdit edebilen, şiddetli olgularda hastaların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyen kronik enflamatuvar bir barsak hastalığıdır. Ülseratif kolitte tedavinin hedefleri, semptomları kontrol etmek, komplikasyonları önlemek ve hastaları bu şekilde remisyonunda tutmak kadar onların yaşam kalitelerini de artırmaktır. Ülseratif kolitte cerrahi endikasyonlar tedaviye direnç, komplikasyonların gelişmesi, kanser veya displazi ortaya çıkması olarak kabul edilir. Her ne kadar yaşam kalitesinin artırılması klasik cerrahi tedavi endikasyonları arasında olmasa da son zamanlarda bu konuyu vurgulayan bazı çalışmalar bildirilmektedir.^[1] Cerrahi girişim seçeneklerinden total proktokolektomi ve kalıcı uç ileostomi ile total kolektomi ve ileorektal anastomoz günümüzde halen yerini korumaktadır. Ancak, son yirmi yılda restoratif proktokolektominin ortaya çıkması ve yaygınlaşması bu ameliyatların ülseratif kolit cerrahisindeki kullanımında azalmaya neden olmuştur.^[2] Çünkü restoratif proktokolektomi hem tüm hastalıklı mukozanın çıkartılmasını sağlamakta hem de hastaları daimi ileostomiden korumaktadır. Yurtdışında yapılan çalışmalarda restoratif proktokolektomi sonrası yaşam kalitesi ile ilgili bazı çalışmalar mevcut iken^[1,3-6] ülkemizde bildiğimiz kadarı ile bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmanın amacı kliniğimizde ülseratif kolit nedeniyle restoratif proktokolektomi yaptığımız olgularımızda uzun dönem yaşam kalitesi sonuçlarını incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Ocak 1990-Aralık 2001 tarihlerinde kliniğimizde ülseratif kolit nedeniyle restoratif proktokolektomi yapılan tüm hastaların dosya kayıtları incelendi. Bunlar arasında poş başarısızlığı nedeniyle kalıcı ileostomi yapılmak zorunda olan hastalar ile henüz ileostomisi kapatılmamış hastalar çalışma dışında bırakıldı. Kalan hastalara posta yolu ile kliniğimizde hazırlanmış olan bir anket formu gönderildi. Anket formu, 28'i çoktan seçmeli 30 sorudan oluşacak şekilde hazırlandı. Defekasyon sayısı ile ilgili 30 sorudan ikisi açık uçlu bırakıldı. Anketin ön sayfasında çalışma ile ilgili hastalara bilgi verildi. Sorular hem hastalığa özgü hem de genel sağlık ve sosyal yaşam parametrelerini içeriyordu. Anketin hazırlanmasında daha önceden yurtdışında yapılan çalışmalarda kullanılan parametreler örnek alındı. Bu parametreler konularına göre derlenip, bizim toplumumuzun daha kolay anlayabileceği şekilde düzenlendi. Ankette, günlük defekasyon sayıları, inkontinans, hijyenik pet kullanımı, gayta özellikleri, semptomlar, yemek yeme, sosyal hayat, iş hayatı, cinsel yaşam, seyahat ve spor kapasiteleri ile ilgili sorular vardı. Ayrıca ameliyat öncesi ile ameliyat sonrası kıyaslayan sorular da soruldu. Tariflenen süre içerisinde, kayıtlarda restoratif proktokolektomi yapılan toplam 54 ülseratif kolit hastası bulundu. Bunların 5'inde (%9.2) poş başarısızlığı olmuştu. İki hasta ise ileostomilerinin kapatılmasını bekliyordu. Üçü postoperatif mortalite ile sonuçlandı (%5.5). Kalan 44 hastaya anket formu gönderildi. İstatistiksel

olarak ortalama ve standart sapmalar kullanıldı. Ameliyat öncesini ve sonrasını ilgilendiren kantitatif karşılaştırmalar için bağımlı örneklerde Student-t testi, kalitatif karşılaştırmalarda ise McNemar testi kullanıldı. P<0.05 olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

SONUÇ

Anket formu gönderilen 44 hastanın 29'undan cevap geldi (%66). Bu hastaların dosya bilgileri incelendi ve Tablo 1'deki özellikler elde

Tablo 1. Hasta özellikleri

Parametreler	Ülseratif Kolit için Restoratif Proktokolektomi (n=29)
Yaş (Ortalama±SS)	36.2±12.8
Cinsiyet (Erkek/Kadın)	17/12
Geçirilmiş total kolektomi	5 (%17.2)
Stapler ile ileoanal anastomoz	21 (%72.4)
Saptırıcı ileostomi	27 (%93.1)
Poş tipi (I)	29 (%100)
Cerrahi indikasyonlar	
Tedaviye direnç	23 (%79.3)
Displazi	1 (%3.4)
Toksik megakolon	5 (%17.2)